

Ova je publikacija ostvarena uz financijsku potporu Europske komisije. Ona izražava isključivo stajalište njenih autora i Komisija se ne može smatrati odgovornom pri uporabi informacija koje se u njoj nalaze.

This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

PRAKTIČNI SAVJETI ZA PRIMJENU KRITIČKOG MIŠLJENJA U NASTAVI (I ŽIVOTU)

Mira Petrović, magistra edukacije engleskog i talijanskog jezika i književnosti

Zamislite situaciju: nalazite se u nepoznatome gradu i želite posjetiti tipični lokalni restoran, kako ćete odlučiti koji odabrati? Pratit ćete recenzije? Pitati lokalno stanovništvo? Vidjeti u kojem je restoranu najveća gužva? Banalan primjer, ali može poslužiti.

Neke od osnovnih karakteristika kritičkog mišljenja su analiza, rješavanje problema, evaluacija i donošenje zaključaka na osnovu dokaza. Bilo da se radilo o jednostavnim odlukama ili onim kompleksnijim, poželjno je biti svjestan / na vlastitih misaonih procesa koji nas dovode do određenih rješenja jer nam time pomažu da budemo sporiji i pažljiviji u vlastitim reakcijama te prakticiramo pomnije promišljanje vlastitog života i svijeta.

Za početak je svakako potrebno istaknuti razliku kritičkog mišljenja i metakognicije. Dok se kod kritičkog razmišljanja promišlja o tome zašto je jedna opcija bolja od druge (npr., prijateljica mi je savjetovala taj i taj restoran, mještanka mi je preporučila nešto drugo i slično), kod metakognicije je važno primijetiti misaoni proces koji je doveo do sigurnosti u vlastitu odluku, odnosno do veće otvorenosti prema jednoj opciji nasuprot druge (u ovom slučaju, primjerice, shvaćam da želim poslušati prijateljičin savjet jer u nju imam više povjerenja nego u nekog nepoznatog).

Zašto je ovo važno za razred? Pa zato što učenici kroz korištenje vještina kritičkog mišljenja i metakognicije postaju svjesniji vlastitih mogućnosti i ograničenja, strategija učenja i nošenja sa zadacima, ali i s brojnim informacijama kojima smo u današnje vrijeme bombardirani, zbog čega ih teško ispravno možemo i procesuirati. Tri praktične aktivnosti koje se pritom mogu koristiti su: why - why - why chain, visible thinking routines i I wonder if.

Why – why – chain je prilično jednostavan: na svaki odgovor treba postaviti pitanje zašto. Na primjer, pitanje glasi: zašto je kritičko mišljenje u današnjem svijetu važno? Jedan od mogućih odgovora je: da bismo bili manje površni. Zašto bi bilo važno biti manje površni? Mogući odgovor: da bismo bolje razumjeli svijet i ljude oko sebe. Zašto bismo htjeli bolje razumjeti svijet? Da bismo se osjećali povezanim s ostalima i manje subjektivnima. I tako do unedogled, ovisno o temi o kojoj razgovaramo sa svojim učenicima/ama, a postavljanjem pitanja usporavamo procese mišljenja umjesto da donosimo zaključke naprečac.

Što se tiče **Visible Thinking Routines**, jedan primjer je What makes you say that? i može se koristiti kod interpretacija slika, tekstova i slično, kako bi se dublje analizirao i propitivao sadržaj. Na svaki komentar koji učenici ponude tražimo objašnjenje: what makes you say that? Drugi primjer je I used to think... i Now I think..., koji se može koristiti kod različitih sadržaja, kako bi se osvjestile neke eventualne pretpostavke i kasnije promjene u mišljenju, kao i, primjerice, kod gramatičkih sadržaja, koje učenici mogu bolje usvojiti ako sebi objasne zablude koje su možda imali.

Zadnja aktivnost je **I wonder if...** koja se može koristiti s pitanjima, ali i sa slikama. Tipični zadatak bi mogla biti vježba s would you rather..., npr. pitanje glasi: Is it better to read people's minds or speak all the languages in the world? Umjesto da učenici odmah ponude odgovor i jedno brzinsko objašnjenje, od njih se može zatražiti da napišu 5 pitanja koja počinju s I wonder if kroz koja razmatraju obe opcije, npr. I wonder if I would like to know what everyone thinks all the time, I wonder if I would be able to switch off when I wanted to, I wonder if I would be able to speak all the languages fluently i slično.

Svi ovi tipovi zadataka pospješuju naš odnos sa samima sobom i sa svijetom, uče kako promišljati odluke i osvijestiti vlastite misaone procese, te kako bolje procjenjivati ono što nas okružuje i vlastite poglede. Takav oblik strpljenja i samosvijesti je nužan za odgovorniji i tolerantniji pristup sebi i svijetu, i svakako je korisna vještina kojoj možemo posvetiti veću pozornost u razredu svojim primjerom, kao i kroz aktivnosti koje učenicima zadajemo.